

Besede s knjižne police

Avtorica
Dunja Grgič

Predmet
Slovenščina v šolah s slovenskim učnim jezikom in dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji

Ciljna skupina
Osnovna šola (2., 3. in 4. razred)

Projekt *Nadgradnja in aktualizacija jezikovnega portala SMEjse – Slovenščina kot manjšinski jezik* je bil izbran v okviru Javnega razpisa za (so)financiranje projektov, namenjenih predstavljanju, uveljavljanju in razvoju slovenskega jezika ter njegovi promociji v letih 2020 in 2021. Projekt je sofinanciralo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

NASLOV

Besede s knjižne police

AVTORICA

Dunja Grgič

ZBIRKA

Rastoča slovenščina

UREDNIKA

Maja Melinc Mlekuž, Boris Kern

DELOVNA SKUPINA

Alex Devetak, Nastja Gherlani, Dunja Grgič, Boris Kern, Dafne Marko, Maja Melinc Mlekuž, Martina Pettiroso, Vito Poredoš

RECENZENTA

Andreja Žele, Gjoko Nikolovski

ZALOŽNIK

Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI)

VODJA PROJEKTA

Maja Melinc Mlekuž

GRAFIČNO OBLIKOVANJE IN PRELOM

Martina Pettiroso

SNEMANJE ZVOČNIH POSNETKOV

Maja Melinc Mlekuž, Boris Kern

Učne enote in drugo projektno gradivo najdete na spletnem portalu SMEjse – Slovenščina kot manjšinski jezik.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in študijski knjižnici v Trstu
COBISS

Trst 2021

KRTEK LUKA

1. Usedi se na travnik in se razglej naokoli.

Lahko pa si samo zamisliš, da sediš nekje na trati.

Kakšne barve je sedaj trava?

Katere travniške cvetice rastejo?

2. Zatisni oči in poslušaj pesmico.

Jelena Isak Kres

KRTEK LUKA

Krtek Luka koplje rove,
vedno globlje, vedno nove.

Kar takole brez lopate
dela kupčke sredi trate.

Brez lopate, brez motike,
kupčke male in velike.

Sem pa tja pa krtek Luka
rad iz rova ven pokuka
in takrat ti sredi trav
še pomaha: »Lep pozdrav!«

3. Razmisli in odgovori.

Kako si se počutil/-a?

Ti je bilo prijetno srečati krtka?

Si kaj zavohal/-a? Si kaj slišal/-a? Še enkrat poslušaj.

Je bila zemlja mrzla ali topla? Suha ali vlažna?

4. Posnetek pesmice se je pokvaril, zmanjkale so besede ali celo verz. Pomagaj dopolniti pesem.

Krtek Luka koplje _ _ _ _ _
vedno globlje, vedno _ _ _ _ _.

Kar takole brez _ _ _ _ _
dela kupčke sredi _ _ _ _ _.

Brez lopate, brez motike
kupčke _ _ _ _ _ in _ _ _ _ _.

5. S sošolci se posedite v krog. Pripovedujte o tem, kar ste o krtku Luki izvedeli v pesmici. Vsak naj pove le eno poved. Sošolec ali sošolka, ki sedi poleg tebe, pripovedovanje nadaljuje.

6. Razmisli in odgovori.

Kje misliš, da živi krtek Luka? Kdo mu je dal ime? Zakaj ga je tako poimenoval?

Kdo se spomni, kako pišemo imena oseb, literarnih oseb, mest, naslovov knjig? Pišemo tudi krtek z veliko začetnico?

Kdaj moramo tudi besedo krtek napisati z veliko začetnico?

7. S sošolkami in sošolci se posedite v krog. Učiteljica ali učitelj bo povedal kratko poved, vi pa jo boste, ko pridete na vrsto, smiselno podaljšali z besedo ali besedno zvezo.

Poglejte si primer.

Krtek koplje.

Krtek **Luka** koplje.

Krtek Luka koplje **rove**.

Krtek Luka koplje **nove** rove.

Krtek Luka koplje **vedno** nove rove.

Krtek Luka koplje vedno nove rove **pod zemljo**.

Krtek Luka koplje vedno nove rove **globlje** pod zemljo.

Krtek Luka koplje vedno nove rove **vedno** globlje pod zemljo brez lopate ...

... **pokuka** ... in nam **pomaha**.

8. Brez česa koplje krtek? BREZ ...

Krtek Luka koplje BREZ lopate ...

brez _____

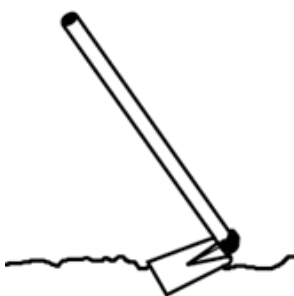
brez _____

brez _____

brez _____

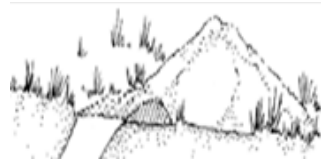
brez _____

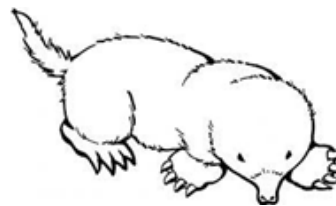
brez _____

9. Dopolni manjkajoče črke in besede poveži z ustrežno različico.

K__EK

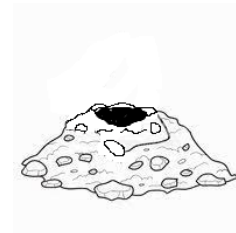
KOP__E R_V

V__

V_N IZ RO__

K__INA

KOP__E GLOBL__E

10. Razdelite se v skupine (po štiri ali manj). Zberite se okoli mize in si ogledjte fotografije. Vsak naj zapiše odgovore na vprašanja. Fotografije in odgovore izrežite in jih prilepite na skupinski plakat.

Radovedneži si lahko pogledate tudi to besedilo: <https://otroski.rtv slo.si/bansi/prispevek/1813>

Si že videl/a krta? Si ga pobožal/a? Komu je podoben?

S čim se hrani?

Kje živi?

Katere živali lahko sreča pod zemljo?

Zakaj je krt koristen? Ali je lahko nevaren?

Kaj misliš, da naredi krtek, če začuti, da smo blizu?

ZAKAJ JE SMREKA TUDI POZIMI ZELENA

1. S svetlo zeleno barvo obkroži listavce, s temno zeleno pa iglavce.

Kdo ve, zakaj drevo izgubi liste?

Ali tudi iglavcem odpadejo iglice?

Učiteljica ali učitelj predstavi vse nastopajoče in sprti razobeša na tablo fotografije breze, hrasta, vrbe in smreke. Nato predstavi še dve lutki, ptička in veter.

2. Poslušaj pravljico. Ptiček bo letel od drevesa do drevesa in se z vsakim pogovarjal.

Švedska ljudska pravljica

Priredila: Tatjana Kokalj

ZAKAJ JE SMREKA TUDI POZIMI ZELENA

Nastopajo: ptiček, breza, hrast, vrba, smreka, veter, pripovedovalec

Prizorišče: gozd

Pripovedovalec: Nekoč je ranjen ptiček letel nad gozdom. Ko je začutil, da mu pojemajo moči, je sedel na brezo.

Ptiček: Lepa breza, ali lahko počivam med tvojimi vejami? Ko bom ozdravel, ti bom pel.

Breza: Ni mi do tvojih besed. Raje imam šuštenje vetra. Odleti drugam!

Ptiček (leti in čivka): Poskusil bom pri hrastu, on je kralj gozda. Hrast, ali lahko pristanem na tvojih vejah?

Hrast: Eh, ti tatič! Moj želod bi rad. Oropal bi me. Kar odleti stran!

Ptiček: Joj, joj. Kam naj grem? (Odleti do vrbe.) Vrba, ali bi lahko ostal pri tebi? Ranjen sem. Ne morem leteti daleč.

Vrba: Kdo ti pravi, da moraš leteti daleč? Le z mojih vej se spravi in me pusti pri miru.

Smreka: Ptiček! Ptiček! Kam letiš?

Ptiček: Zavetje iščem. Nihče me ne mara. Umreti bom moral.

Smreka: Le pogum, drobni ptiček. Stegnila bom vejo, ti pa poleti nanjo.

Ptiček: Sem še na varnem med tvojimi gostimi vejami. Hvala ti, smreka.

Smreka: Ostani pri meni, dokler želiš. Lepo nama bo skupaj.

Breza: Pha! Jaz ptičev ne maram.

Hrast: Nočem, da bi ptiči kradli moj želod.

Vrba: Ne maram imeti nobenega opravka s tujci.

(Zašušti veter. Zableše po gozdu. Z breze, hrasta in vrbe padajo listi.)

Ptiček: Smreka, poglej, breza, hrast in vrba so izgubili svoje liste. Le ti si ostala zelena.

Smreka: Saj moram varovati tebe, moj drobni ptiček.

Pripovedovalec: Ker je smreka dala zavetje ranjenemu ptičku, je ostala zelena tudi pozimi. In tako je še danes.

3. Razmisli in odgovori.

Se ti je ptiček zasmilil? Zakaj? Kako so se obnašala drevesa? Kaj bi mu ti odgovoril/-a?

Ste že kdaj pomagali prijateljici ali prijatelju v težavah? Kaj pa nepoznani osebi?

Bi pomagali prečkati cesto starejši osebi? Bi pomagali deklici ali dečku, ki je padel s kolesa?

4. Poskušaj s svojimi besedami obnoviti pravljico. Lahko prispevaš le majhen del, ker bo zgodbo nadaljeval tvoj sošolec ali sošolka.

Izogibaj se ponavljanju istih besed (npr. in potem je rekla, je rekla ...). Pomagaj si s spodnjimi besedami.

ptiček je rekel ...	je začivkal, je prosil, je zastokal ...
drevo je reklo ...	se je razjezilo, je zapihalo, je odgovorilo ...
potem ...	kasneje, nato, takoj zatem ...

5. V tabeli so zapisane značilnosti pravljice. Naredi kljukico pri tistih točkah, ki veljajo tudi za pravljico **Zakaj je smreka tudi pozimi zelena.**

<i>Avtor ni znan, ustno izročilo.</i>	✓
<i>Izmišljena zgodba.</i>	
<i>Nedoločen kraj.</i>	
<i>Nedoločen čas.</i>	
<i>Značilen začetek: Nekoč ...</i>	
<i>Pravljični liki (junakinje in junaki) nimajo imen ali so izmišljena.</i>	
<i>Dobri – slabi, prijazni – hudobni ...</i>	
<i>Vedno zmaga dobro, pravično.</i>	
<i>Pravljična števila.</i>	
<i>Pravljična bitja in predmeti.</i>	
<i>Narava je vsemogočna.</i>	
<i>Konec pravljice je večkrat podoben ali enak.</i>	

6. V pravljici je morda nekaj besed, ki jih še ne poznaš. Pomagaj si s Frančkom. Klikni na to povezavo <https://www.xn--frank-l2a.si/> in preveri, kaj beseda pomeni. Zatem poišči tudi besede s podobnim pomenom.

.....

7. Poskusi zapisati drugače. Pomagal ti bo Franček <https://www.xn--frank-l2a.si/>

- Ni mi do tvojih **pesmi**.
- Lahko pristanem na tvojih **vejah**?
- **Oropal** bi me.
- Z mojih vej **se spravi**.
- Raje imam **šuštenje** vetra.
- **Zavetje** iščem.

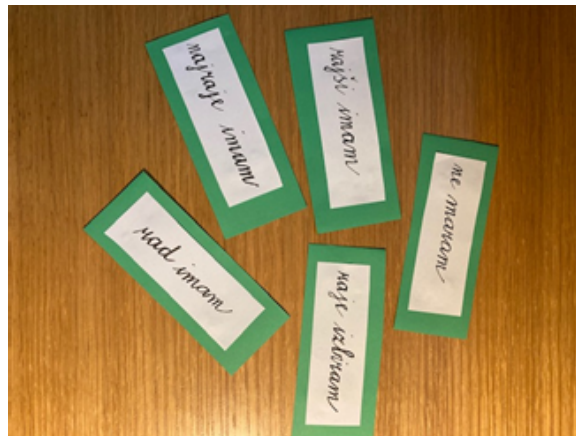
8. Poskusi uganiti nadaljevanje pogovora. V oblaček zapiši odgovor.

Lepa breza, ali lahko počivam med tvojimi vejami?
Ko bom ozdravel, ti bom pel.

.....

9. Iz vrečke potegni kartončke, na katerih se skrivajo besedne zveze *rad/a imam*, *rajši imam*, *najraje imam*, *rajši zbiram* in *ne maram*. Dopolni jih in glasno preberi svoje povedi.

Primer: *Najraje imam svojo sestro, ker je prijazna in mi vedno pomaga.*

Rad/-a imam

Rajši imam

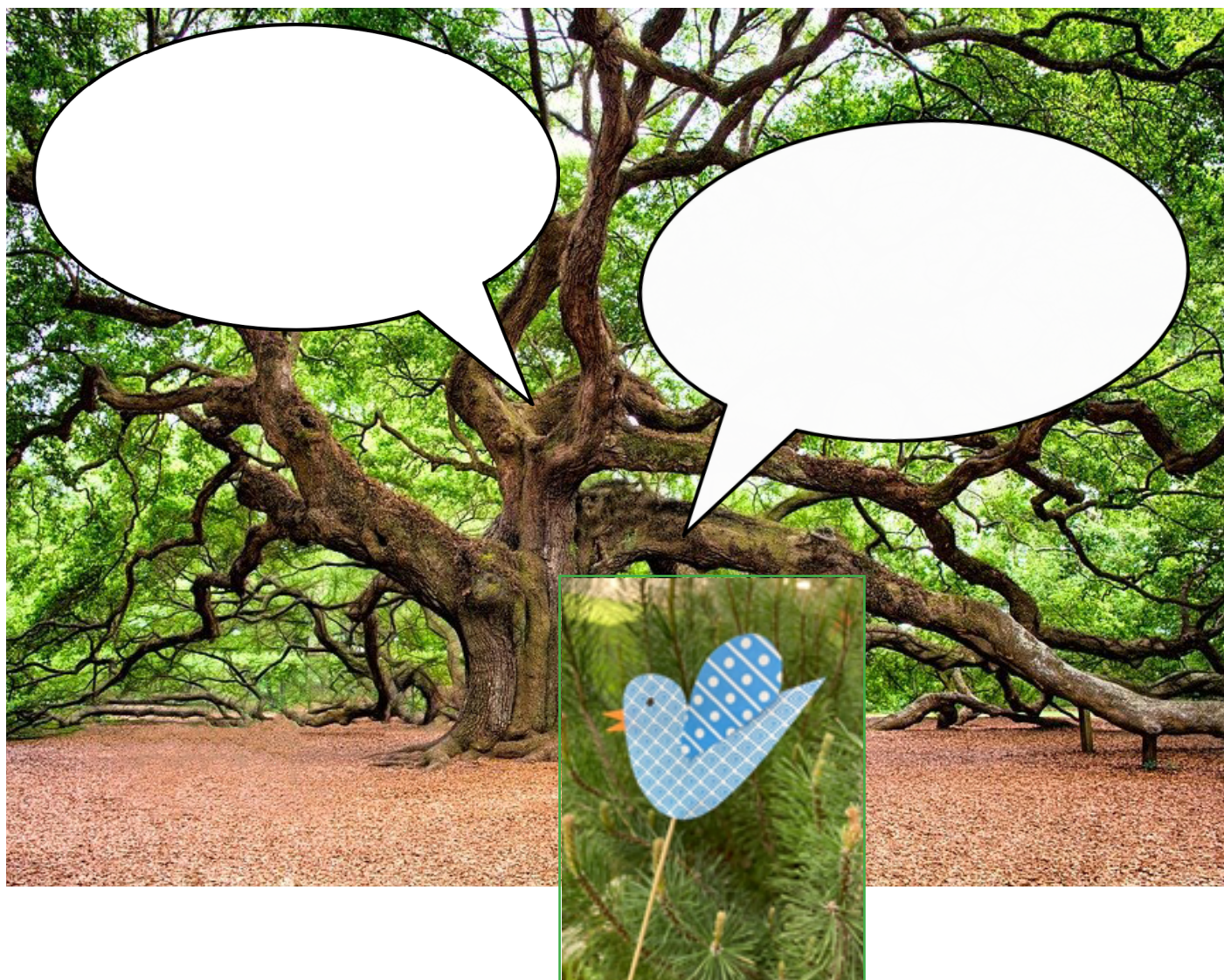
Najraje imam

Rajši zbiram

Ne maram

10. S sošolko ali sošolcem dopolnita pogovor in ga vpišita v prazna oblaka. Dopolnjeno besedilo nato glasno preberita.

11. S sošolkami in sošolci pri likovni vzgoji izdelajte lutke in pripravite dramatizacijo. Lahko improvizirate, le zgodba mora ostati enaka. Na lutkovno predstavo lahko povabite sosednji razred.

ČE DEDEK NE ZNA PRIPOVEDOVATI PRAVLJIC

1. S sošolko ali sošolcem se pogovorita, katere pravljice poznata. Katere so vama najbolj všeč?

Povežita naslovnice knjig z ustreznimi besedami v okvirčku.

B RAT

SE STRA

LOVEC

ŠKORNJI

NOS

ČEVELJ

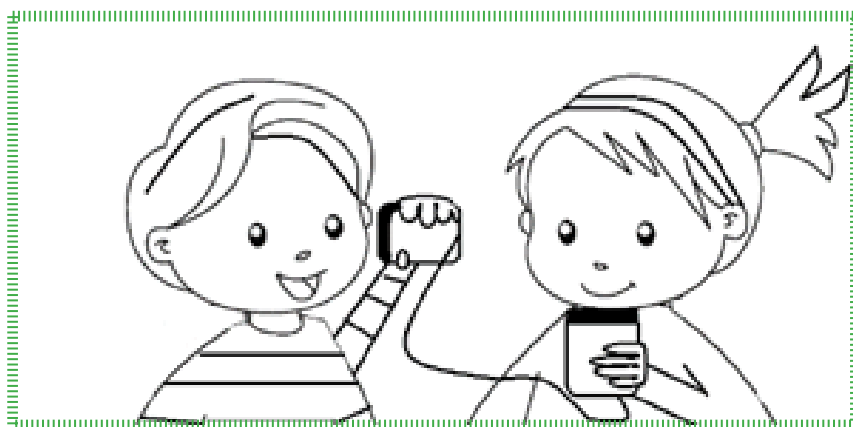
BABICA

2. Drin driiin.

Oglasi se, telefon zveni.

Z namišljenim telefonom (roko ob ušesu) dobro poslušaj pravljico iz zbirke *Zgodbe po telefonu*.

Avtor: Gianni Rodari
Prevod: Evelina Umek

ČE DEDEK NE ZNA PRIPOVEDOVATI PRAVLJIC

- Nekoč je živela deklica, ki ji je bilo ime Rumena kapica.
 - Ne, Rdeča.
 - Saj res, Rdeča kapica. Mamica jo je poklicala in ji rekla: Poslušaj, Zelena kapica ...
 - Ne, Rdeča ...
 - Saj res, Rdeča. Pojdi k teti in ji nesi krompirjev olupek ...
 - Ne, pojdi k babici in ji nesi potico.
 - Prav. Deklica je šla v gozd in srečala žirafa.
 - Vse si zamešal. Srečala je volka, ne pa žirafe.
 - In volk je vprašal: Koliko je šest krat osem?
 - Kje pa! Volk jo je vprašal: Kam greš?
 - Imaš prav. Črna kapica je odgovorila ...
 - Rdeča kapica, Rdeča, Rdeča!
 - Da, odgovorila je: Grem na trg po paradižnikovo mezgo.
 - Ni res. Grem k babici, ki je bolna, toda ne poznam poti.
 - Seveda, konj je rekel ...
 - Kakšen konj? Volk vendar!
 - Da. Rekel ji je: Pelji se s tramvajem številka petinsedemdeset, izstopi pred halo Tivoli, pojdi na desno, prišla boš do treh stopnic, pusti stopnice, poberi denar in kupi si žvečilni gumi.
 - Dedek, ti res ne znaš pripovedovati pravljic, vse poveš narobe. Žvečilni gumi mi pa lahko vseeno kupiš.
 - Prav, tu imaš denar.
- In dedek je lahko v miru prebral časopis.

(Svet iz besed 4, Rokus Klett, str. 4)

Katero pravljico je dedek predelal?

3. V pravljici je morda nekaj besed, ki jih še ne poznaš. Pomagaj si s Frančkom. Klikni na to povezavo <https://www.xn--franek-l2a.si/> in preveri, kaj beseda pomeni. Zatem poišči tudi besede s podobnim pomenom.

Nove besede si boš lažje zapomnil/a, če si pomagaš z gibom.

Mešam paradižnikovo mezgo.

Voham potico.

Ogledujem si veliko halo.

4. Razmisli in odgovori.

Kdo se pogovarja? Kam naj bi deklico poslala mama? Kaj naj bi kupila Rdeča kapica?

Iz peresnice vzemi vse barve kopic, ki so bile imenovane v zgodbi.

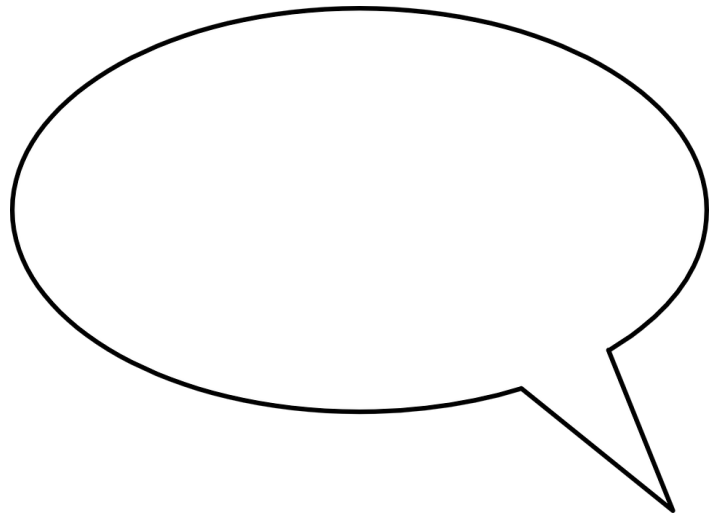
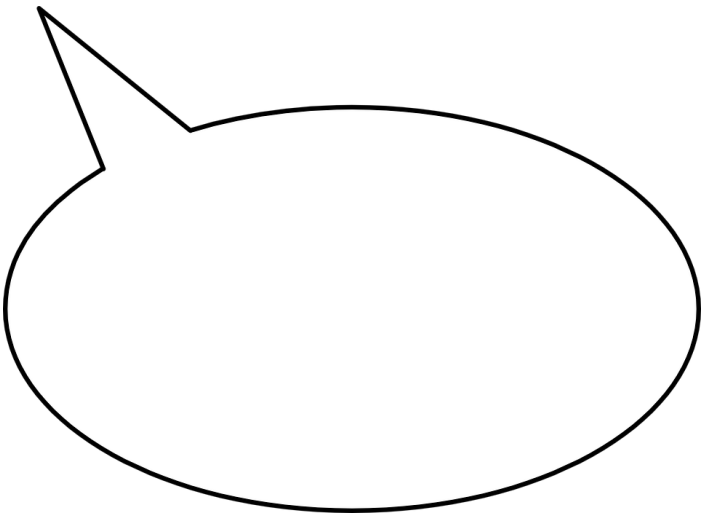
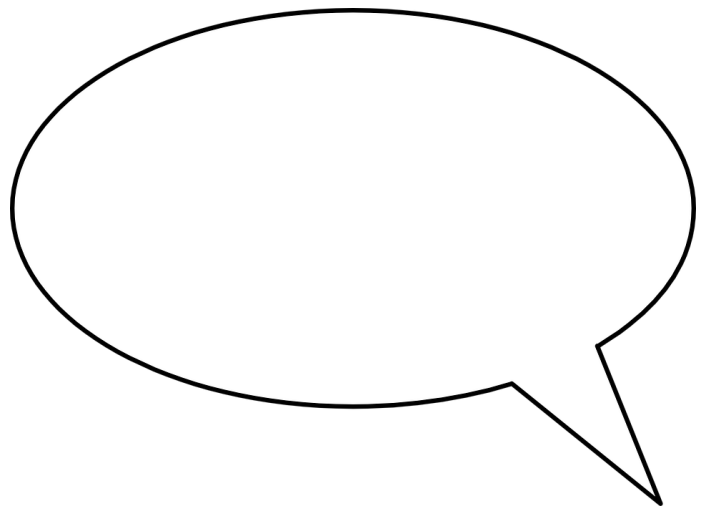
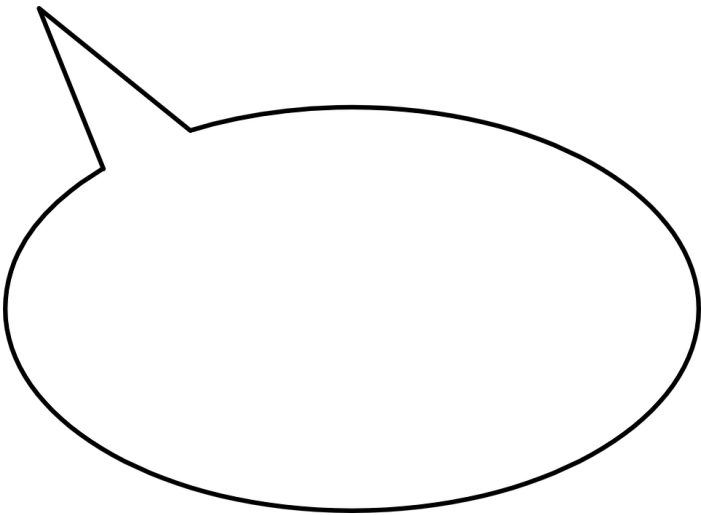
Kaj si bo deklica kupila na koncu? **Obkroži besedi v besedilu.**

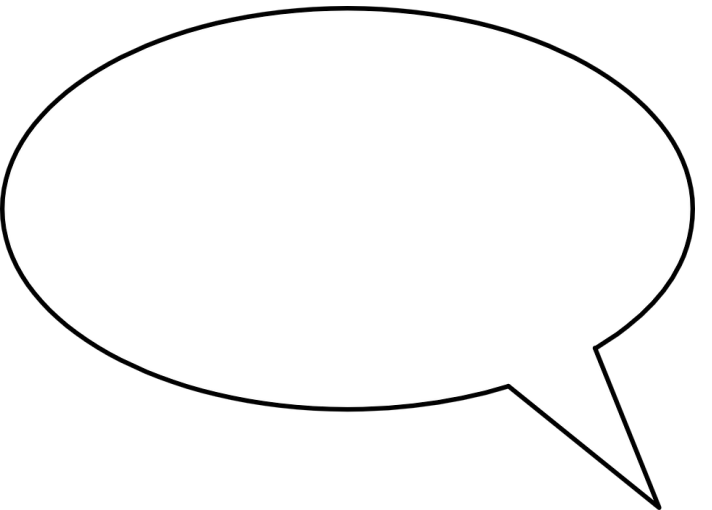
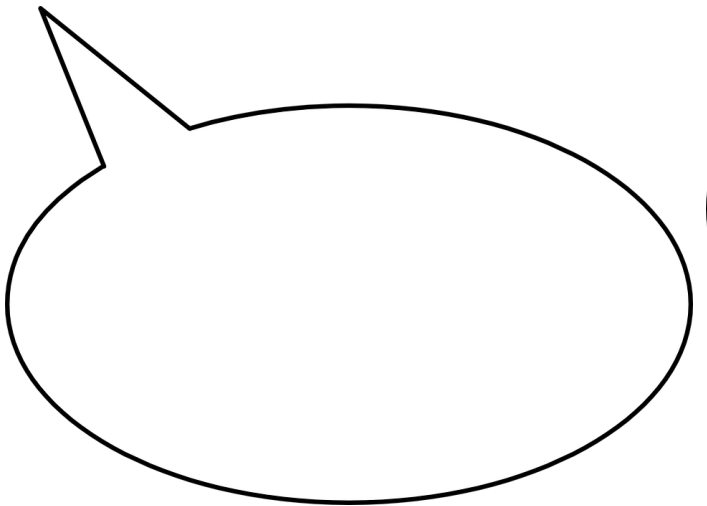
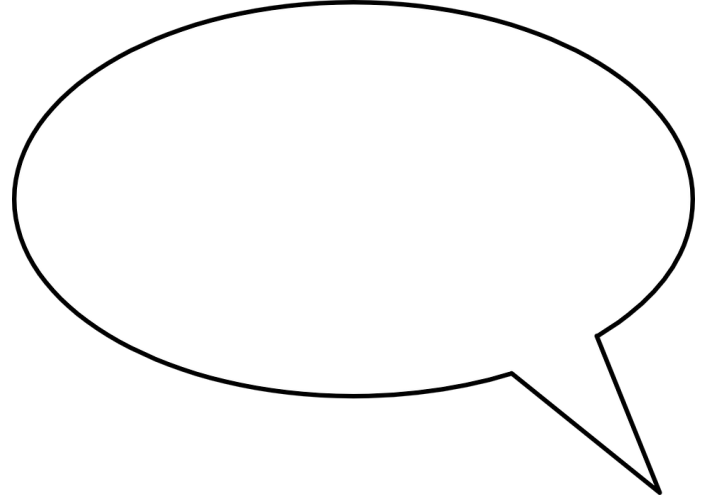
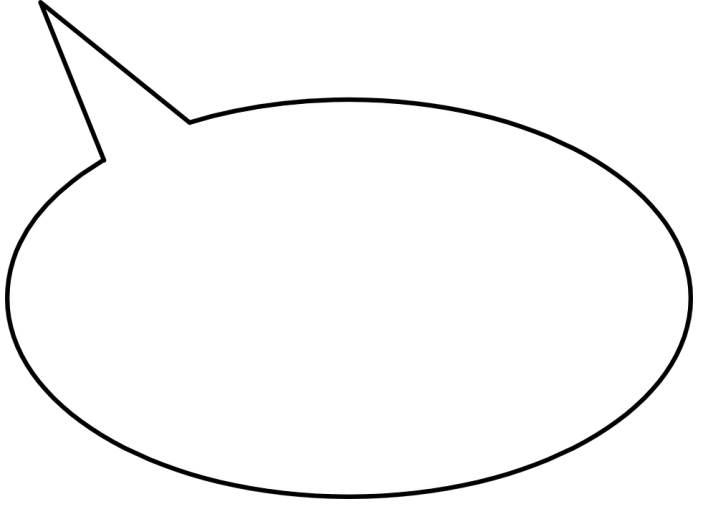
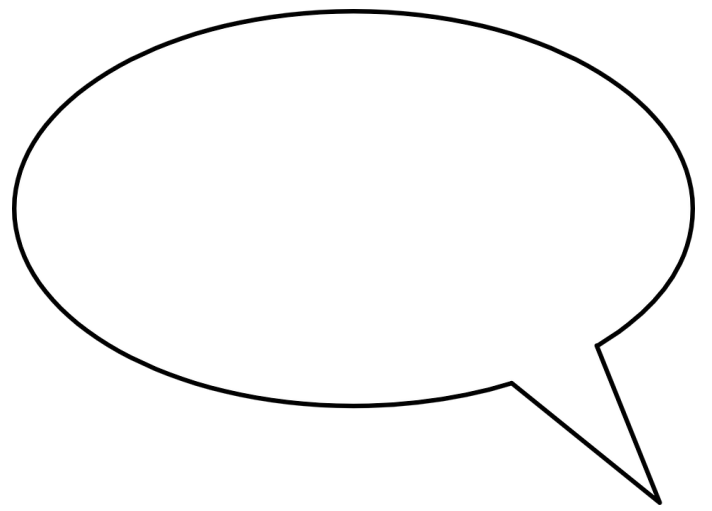
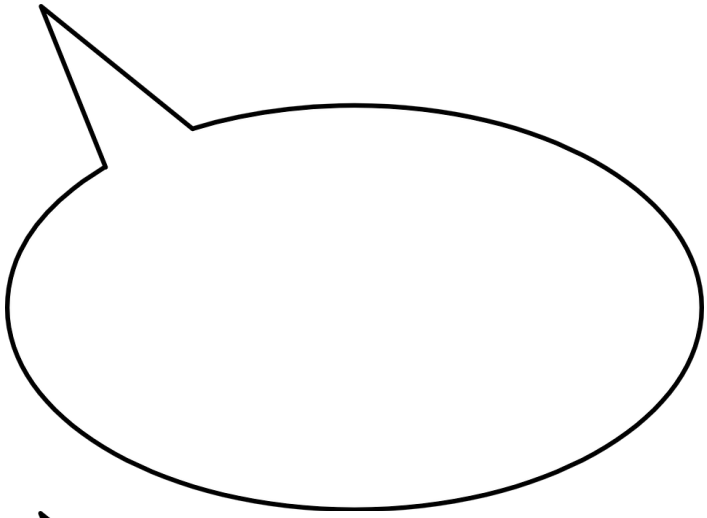
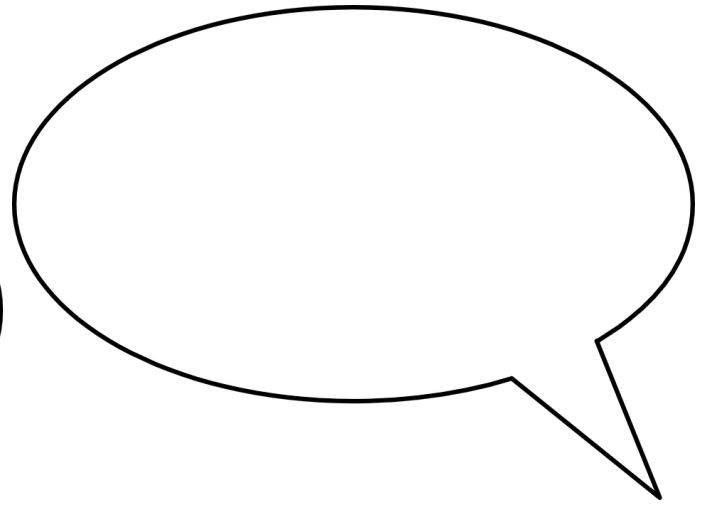
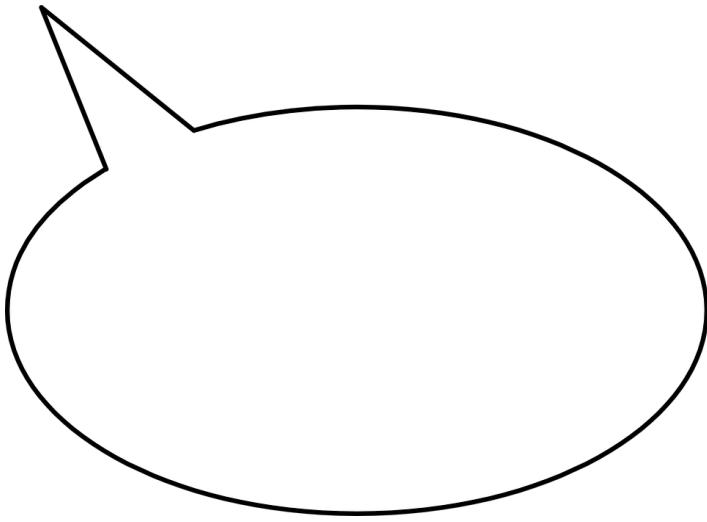
S čim bi se morala odpeljati v mesto?

Podčrtaj številko tramvaja, ki bi deklico peljal v Ljubljano. Zapomni si število in ga prišepni učiteljici ali učitelju na uho.

5. S sošolko ali sošolcem si izberita drugo pravljico in jo predelajta, tako kot je dedek predelal Rdečo kapico. Zaigrajta jo pred razredom.

REŠITVE

KRTEK LUKA

4. naloga:

Krtek Luka koplje rove,
vedno globlje, vedno nove.

Kar takole brez loplate
dela kupčke sredi trate.

Brez lopate, brez motike,
kupčke male in velike.

8. naloga:

brez očal

brez čelade

brez rokavic

brez svetilke

brez motike

brez kopača

9. naloga:

KRTEK

KOPLJE ROV

VRH

VEN IZ ROVA

KRTINA

KOPLJE GLOBLJE

ZAKAJ JE SMREKA TUDI POZIMI ZELENA

4. naloga:

<i>Avtor ni znan, ustno izročilo.</i>	✓
<i>Izmišljena zgodba.</i>	✓
<i>Nedoločen kraj.</i>	✓
<i>Nedoločen čas.</i>	✓
<i>Značilen začetek: Nekoč ...</i>	✓
<i>Pravljični liki (junaki) nimajo imen ali so izmišljena.</i>	✓
<i>Dobri – slabi, prijazni – hudobni ...</i>	✓
<i>Vedno zmaga dobro, pravično.</i>	✓
<i>Pravljična števila.</i>	
<i>Pravljična bitja in predmeti.</i>	✓
<i>Narava je vsemogočna.</i>	✓
<i>Konec pravljice je večkrat podoben ali enak.</i>	✓

8. naloga:

Lepa breza, ali lahko
počivam med tvojimi vejami?
Ko bom ozdravel, ti bom pel.

Ni mi do tvojih besed. Raje
imam šuštenje vetra. Ko bom
ozdravel, ti bom pel.

ČE DEDEK NE ZNA PRIPOVEDOVATI PRAVLJIC

1. naloga:

